

Protokoll fra møte i Faggruppen for ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi i VKM, tirsdag 01.03.05 kl. 09.30 – 14.00

Deltakere

Fra Faggruppen for ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi:

Martinus Løvik (møteleder), Livar Frøyland, Ragnhild Halvorsen, Margaretha Haugen, Kåre Julshamn, Helle Margrete Meltzer, Lene Frost Andersen, Judith Narvhus og Jan Erik Paulsen

Fra sekretariatet til VKM:

Bente Mangschou (Ref.)

Observatør:

Svanhild Vaskinn fra Mattilsynet etter kl. 12.00

1/05 Konstituering av møte

Leder for faggruppen, Martinus Løvik, ønsket velkommen til det femte møtet i Faggruppen for ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi.

Dagsorden ble godkjent med følgende endring: Vurdering av produkter tilsatt fytosteroler i margarin, melkedrikk og yoghurt ble flyttet til 3/05 Saker som skal behandles på møtet.

Alle medlemmene i VKM skal fylle ut nye habilitetsskjemaer. Medlemmene fikk muntlig forespørsel om habilitet, og ingen erklærte seg inhabile på dette møtet.

Oppfølging av saker fra forrige møte: Faggruppe 7 har hatt kurs i kritisk litteraturgjennomgang med hovedvekt på epidemiologiske studier i regi av Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Det ble besluttet å arrangere kursdag 2. Sekretariatet tar kontakt med kunnskapssenteret og avklarer kursdato.

2/05 Valg av nestleder for faggruppen

Margaretha Haugen ble gjenvalgt som nestleder i faggruppe 7 ut virketiden for sittende VKM, d.v.s. frem til 1. april 2007.

3/05 Saker som ble behandlet på møtet

Risikovurdering av fytosteroler i margarin

Det ble redegjort for relevant litteratur. EFSA skal vurdere to artikler vedrørende steroler/stanoler i april. Nyere litteratur indikerer at steroler mister effekt etter lengre tids bruk (1 år), og det er behov for flere langtidsstudier. Det ble uttrykt bekymring over at det kommer flere produkter på markedet, se avsnitt nedenfor. Dersom alle produktene designes for å gi et gjennomsnittlig inntak på 2 g steroler/stanoler per dag, kan totalinntaket bli høyt hos enkelte brukere.

Medlemmene anser at det ikke bør aksepteres å markedsføre margarin tilsatt fytosteroler med påstander om at det senker kolesterol over 10 %, da de anser at opptil 10 % er et mer realistisk estimat. Sekretariatet endrer dok. 04/703 i samsvar med diskusjonen på møtet, og i samarbeid med medlemmene.

Vurdering av produkter tilsatt fytosteroler i margarin, melkedrikk og yoghurt

Produktene er vurdert og godkjent i EU, og faggruppen har derfor ikke inngående vurdert produktenes sterolprofil, sammensetning, renhet eller produksjonsmetode. Inntaksberegninger med norske kostholdsdata skal vurderes og kommenteres. Det er liten eller ingen kunnskap om helseeffekter ved langtidsbruk av fytosteroler. Sekretariatet utarbeider et forslag til besvarelse til Mattilsynet i samarbeid med medlemmene.

Omestret fett

Omestring av fett er en utbredt produksjonsmetode i margarinproduksjon. Metoden genererer lite transfett. Ulike fettkilder fullherdes og omestres med oljer, slik at fettsyrene fra det fullherdede fett og oljen bytter plasser på glyserolmolekylet. Fettet som dannes har nye fysiske egenskaper, for eksempel smeltepunkt og krystallinske egenskaper. Hvorvidt det

nye fettene kan gi negative helseeffekter er lite studert. Det framgår ikke av dokumentene VKM har mottatt hvorvidt det er fiskeolje eller vegetabilsk olje som fullherdes.

Fettsyrenes egenskaper forblir imidlertid uendret. Sekretariatet endrer dok.nr. 04/705 i samsvar med diskusjonen på møtet, og i samarbeid med medlemmene.

Risikovurdering av kjeks beriket med jern

Mattilsynet har bedt VKM om å vurdere om risikovurderingen som norske myndigheter framla for jern i forbindelse med Kelloggssaken i 2000 fremdeles er aktuell. I vurderingen fra 2000 er det blant annet lagt vekt på at det ut fra biologiske forklaringsmodeller er sannsynlig at høyt inntak av jern er assosiert med hjerte- karsykdommer og enkelte former for kreft. I senere studier har man imidlertid ikke kunnet påvise en slik sammenheng. EFSA har i sin Opinion of the Scientific Panel on Dietetic Products, Nutrition and allergies on a request from the Commission related to the Tolerable Upper Intake Level of iron (2004) konkludert med at det ikke kan fastsettes UL for jern. Medlemmene understreket Norges høye forekomst av hemokromatose, og at leverkirrose er en risiko for denne gruppen. Sekretariatet endrer dok.nr. 04/704 i samsvar med diskusjonen på møtet, og i samarbeid med medlemmene.

Klage på risikovurdering energidrikker

Mattilsynet har mottatt en henvendelse fra en produsent med blant annet kritikk av risikovurdering for "energidrikker" fra VKM. Brevet er vedlagt en upublisert ADME studie for taurin som VKM ikke var blitt gjort kjent med under behandlingen av risikovurderingen. Studien er forelagt EFSA som har lagt ut et Statement på sine nettsider http://www.efsa.eu.int/science/afc/afc_documents/804_en.html. Det ble nedsatt en mindre gruppe som skal se på kritikken og den nye dokumentasjonen før neste møte i faggruppen 12.04.05.

Status for øvrige saker i faggruppen

Helhetsvurdering av fisk

Arbeidet i ad hoc-gruppen er i gang. Første utkast til flere kapitler vil foreligge i løpet av mars. Det er estimert at ad hoc-gruppen skal ha sitt siste møte i slutten av juni. Arbeidet skal så behandles i de ulike faggruppene og Hovedkomiteen.

Risikovurdering av tilsetning av vitaminer til drikker

VKM har mottatt en forespørsel om risikovurdering av tilsetning av vitaminer og mineraler i diverse drikker. De ulike produktene har en prioritert rekkefølge. Tilsetning av kalsium og vitamin D til juice skal vurderes først. Sekretariatet utarbeider et første utkast til vurdering i samarbeid med medlemmene. Vurderingen vil ta utgangspunkt i rapporter fra EU om fastsettelse av tolerable upper intake levels og norske inntaksberegninger.

Helhetsvurdering av brus

VKM har mottatt et utkast til bestilling på en utredning av helsemessige konsekvenser ved bruk av søtstoffer i stedet for sukker i leskedrikker og saft. Medlemmene kommenterte at man i utredningen må ta hensyn til trender i utviklingen av forbruksmønster for drikker. Sekretariatet vil diskutere eventuelle endringer av bestillingen med Mattilsynet etter innspill fra VKM. Det skal nedsettes en ad hoc-gruppe som skal arbeide med utredningen, og faggruppe 7 er bedt om å lede arbeidet. Lene Frost Andersen vil lede ad hoc-gruppen. Fra faggruppe 4 deltar Trine Husøy. Det ble stilt spørsmål om ansatte i Mattilsynet prinsipielt sett

kan inngå i VKMs ad hoc-grupper. Sekretariatet undersøker dette. Frost Andersen ble anmodet om å etablere ad hoc-gruppen. Det skal inngå representanter fra Sosial- og helsedirektoratet med kompetanse på ernæring og tannhelse. Arbeidet i ad hoc-gruppen starter så fort den er etablert og VKM har mottatt endelig bestilling fra Mattilsynet.

4/05 Rutiner for samhandling mellom komiteen og sekretariatet

Prinsipper og rutiner for samarbeid mellom faggruppene og sekretariatet (dok.nr 04/016-2) er vedtatt i Hovedkomiteen. Medlem i faggruppen bemerket at det er behov for en avklaring med hensyn til hva som kan forventes av arbeidsinnsats av medlemmene i VKM. Sekretariatet gjorde oppmerksom på at matdepartementene arbeider med en avklaring med forvaltningsstøtteorganenes forhold til VKM. Prinsippene og rutineene ble tatt til etterretning.

5/05 Oppfølging av saker fra Hovedkomiteen

På møte i Hovedkomiteen 23.11.04 ble det foreslått å opprette en ad hoc-gruppe som skal lage et dokument som viser behovene for modellering som eksponeringsverktøy i de ulike faggruppene i VKM, og at lederne for faggruppe 6 og faggruppe 7 skulle utarbeide et mandat for en slik ad hoc gruppe. Forslag til mandat for ad hoc gruppe ble lagt frem av faggruppe 6 og faggruppe 7 på møte i Hovedkomiteen 17. februar d.å, og faggruppene ble bedt om å finne representanter til gruppen. Faggruppe 7 er bedt om å finne en representant som kan lede ad hoc-gruppen. Margaretha Haugen ble valgt til leder for ad hoc-gruppen. De øvrige faggruppene skal også melde inn representanter til ad hoc-gruppen. Fra faggruppe 6 deltar Anne-Katrine Haldorsen.

6/05 Møter o.a. av felles interesse

Kurs i kritisk litteraturgjennomgang ble diskutert under sak 1/05 som oppfølging fra forrige møte.

Martinus Løvik orienterte om at faggruppen for genmodifiserte organismer behandlet en sak med allergirelaterte problemstillinger.

Det var ellers ikke tid til denne saken.

7/05 Eventuelt

Mattilsynet orienterte om positivlisten over tillatte forbindelser i blant annet kosttilskudd. Søknadsfrist for å søke om å få andre forbindelser med i denne positivlisten går ut 12. juli d.å. Mattilsynet ønsker innspill fra VKM på om norske myndigheter bør søke EU-kommisjonen om å inkludere flere forbindelser. Mattilsynet sender sekretariatet oversikt over hva som må legges ved en slik søknad til kommisjonen. Mattilsynet skal også undersøke hva som gjøres i de andre nordiske land i denne saken, slik at man unngår eventuelt dobbeltarbeid.

Under diskusjonen om flere av sakene som er til behandling i faggruppen ble det uttrykt bekymring over at et økende antall næringsmidler tilsettes biologisk aktive komponenter til dels med legemiddellignende funksjoner. Generelt vil Faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi bemerke at gruppen oppfatter det som problematisk at et økende

antall næringsmidler tilsettes biologisk aktive komponenter til dels med legemiddellignende funksjoner. Til tross for at korttids toksikologiske dyrestudier ikke viser økt risiko ved økt inntak, er det mange aspekter ved tilsetningen som ikke er belyst i dokumentasjonen som følger med søknader om såkalt ny mat. Det tar lang tid å sannsynliggjøre og bekrefte årsakssammenhenger mellom komponenter i kosten og for eksempel hjerte-karsykdommer og ulike former for kreft. Sammenheng mellom vanlig kosthold og helse er meget kompleks, og med mange ukjente faktorer. Det representerer etter faggruppens skjønn en risiko i seg selv å introdusere ytterligere nye usikkerhetsfaktorer.

Det er også viktig at innholdet i matvarene, og da særlig basismatvarene, ikke forandres på en slik måte at det ødelegger folks oppfatning av hva som er sunn og usunn mat.

Når det gjelder beriket mat, vil Faggruppen bemerke at selv om det for den enkelte matvare forligger tilstrekkelig dokumentasjon på at inntaket av stoffet eller stoffene matvaren er beriket med ikke vil overstige akseptabelt nivå, vil forholdene etter hvert som antallet berikede matvarer øker bli meget uoversiktlig med mulighet for at summen av inntak av et gitt stoff fra flere kilder kan overstige de gitte grenser.

Nye møtedatoer

Det er fastsatt nye møtedatoer for hele 2005. Faggruppen planlegger månedlige møter. Dersom det viser seg at det ikke er behov for så hyppige møter, vil det bli fremmet forslag om færre møter.

Kommende møter i Faggruppen for ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi er planlagt tirsdag 12.04.05 kl. 10.00 – 14.30, tirsdag 10.05.05 kl. 10.00 – 14.30, tirsdag 21.06.05 kl. 10.00 14.30, tirsdag 23.08.05 kl. 10.00 – 14.30, tirsdag 27.09.05 kl. 10.00 – 14.30, tirsdag 25.10.05 kl. 10.00 – 14.30 og 22.11.05 kl. 10.00 – 14.30.